

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Plzni rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Jiřího Levého a soudkyň JUDr. Olgy Klímové a JUDr. Marty Havlové ve věci **péče o nezletilou A** [redacted] **B** [redacted], nar. [redacted], trvale bytem [redacted], t. č. Dětský diagnostický ústav v [redacted], zastoupené Městským úřadem v Domažlicích jako opatrovníkem, dceru O [redacted] **B** [redacted], nar. [redacted], trvale bytem [redacted] a J [redacted] **V** [redacted], nar. [redacted], trvale bytem [redacted], o nařízení ústavní výchovy nezletilé, o návrhu otce na změnu výchovného prostředí, o návrhu M [redacted] **K** [redacted], nar. [redacted], bytem [redacted], na svěření nezletilé **A** [redacted] do pěstounské péče a o určení výživného rodičům, o odvolání M [redacted] **K** [redacted] a Dětského diagnostického ústavu, středisko výchovné péče, [redacted], [redacted], proti rozsudku Okresního soudu v Domažlicích ze dne 22. 4. 2014, č. j. 13 P 236/2013-138,

takto:

I. Rozsudek soudu prvního stupně se v napadené části, tj. ve výroku I, mění tak, že pro výkon nařízené ústavní výchovy na dobu tří let bude nezletilá A [redacted] **B** [redacted], nar. [redacted], umístěna v Dětském domově [redacted], se sídlem v [redacted], [redacted].

II. Odvolání M [redacted] **K** [redacted] se odmítá.

III. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů.

Odůvodnění

Napadeným rozsudkem Okresní soud v Domažlicích změnil rozsudek Okresního soudu v Sokolově ze dne 20. 4. 2011, č. j. 13 Nc 162/2000-21, tím způsobem, že nařídil ústavní výchovu nezletilé a rozhodl, že bude vykonávána v Dětském diagnostickém ústavu, středisko výchovné péče, [REDAKCE], a to na dobu tří let (výrok I), zároveň Dětský diagnostický ústav, středisko výchovné péče, [REDAKCE], přibral do řízení jako účastníka řízení o ústavní výchově (výrok II), řízení o návrhu M [REDAKCE] K [REDAKCE] na svěřeni nezletilé do pěstounské péče zastavil (výrok III), předběžné opatření nařízené usnesením Okresního soudu v Domažlicích ze dne 4. 4. 2014, č. j. 13 Nc 2/2014-2, 13 P 236/2013, zrušil ke dni, kdy nabude rozsudek o ústavní výchově předběžné vykonatelnosti (výrok IV), dále rozhodl, že rozsudek o nařízení ústavy nad nezletilou A [REDAKCE] je předběžné vykonatelný (výrok V), dále zahájil řízení o určení výživného na nezletilou A [REDAKCE] B [REDAKCE] k rukám ústavu (výrok VI), řízení o výživném vyloučil k samostatnému projednání a rozhodnutí (výrok VII), návrh otce J [REDAKCE] V [REDAKCE] na svěřeni nezletilé A [REDAKCE] do jeho péče zamítl (výrok VIII) a žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení nepřiznal (výrok IX).

K odůvodnění rozsudku soud prvního stupně uvedl, že naposledy bylo o poměrech nezletilé rozhodnuto rozsudkem Okresního soudu v Sokolově č. j. 13 Nc 162/2000-21, jež nabyl právní moci 21. 5. 2001, a byla jím schválena dohoda rodičů o svěřeni nezletilé do výchovy matky a otec se zavázal platit na její výživu částku ve výši 700,- Kč měsíčně. Následně Okresní soud v Sokolově přenesl příslušnost na Okresní soud v Karlových Varech. Otec nezletilé podal u Okresního soudu v Karlových Varech návrh na změnu výchovného prostředí nezletilé a požadoval, aby byla svěřena do jeho péče a Okresní soud v Karlových Varech s ohledem na skutečnost, že nezletilá v té době bydlela u otce v obvodu Okresního soudu v Domažlicích, přenesl příslušnost na tento soud. Otec však v mezidobí opustil svoji družku M [REDAKCE] K [REDAKCE], u které bydlel a nezletilou A [REDAKCE] ponechal v její péči, následně M [REDAKCE] K [REDAKCE] podala návrh na svěřeni nezletilé do své pěstounské péče, který ale vzala zpět. Soud I. stupně proto řízení o tomto návrhu paní M [REDAKCE] K [REDAKCE] zastavil podle § 16 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen ZŘS). Při jednání dne 22. 4. 2014 opatrovník nezletilé navrhl, aby nad nezletilou byla nařízena ústavní výchova, když ani paní M [REDAKCE] K [REDAKCE] nemá v současné době podmínky pro výchovu nezletilé. Pro svěřeni nezletilé do péče otce soud prvního stupně neshledal podmínky, neboť otec se v současnosti o nezletilou vůbec nezajímá, shodně jako matka, o jejíž výslech se neúspěšně pokusil prostřednictvím dožádaného Okresního soudu v Karlových Varech, ale výslech se neuskutečnil ani poté, co bylo nařízeno předvedení matky nezletilé. Za tohoto stavu soud prvního stupně shledal podmínky pro nařízení ústavní výchovy nezletilé v souladu s ust. § 971 občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. (dále jen o. z.). O nákladech řízení rozhodl soud podle § 23 ZŘS.

Proti tomuto rozsudku, a to pouze do výroku I, podali včasné odvolání paní M [REDAKCE] K [REDAKCE] a dále Dětský diagnostický ústav, středisko výchovné péče, [REDAKCE] (dále jen Dětský diagnostický ústav [REDAKCE]).

Paní M [REDAKCE] K [REDAKCE] ve svém odvolání navrhla, aby rozsudek soudu I. stupně byl změněn a nezletilá byla svěřena do péče Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Klokánek v Janovicích nad Úhlavou s odůvodněním, že během doby, co nezletilá A [REDAKCE] pobývala s ní a jejími dětmi ve společné domácnosti, se mezi dětmi utvořila citová vazba,

takže pokud nezletilá bude umístěna v Klokánku v Janovicích nad Úhlavou, může jí pravidelně navštěvovat a udržovat vzájemný vztah.

Dětský diagnostický ústav [REDAKCE] ve svém odvolání namítl, že není vhodným zařízením pro ústavní výchovu, která má být vykonávána až na dobu tří let, neboť podle § 5 odst. 6 zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních, ve znění zákona č. 333/2013 Sb., do diagnostického ústavu se dítě umísťuje na dobu zpravidla nepřesahující osm týdnů. Z uvedeného tak vyplývá, že není možné a ani vhodné, aby zde nezletilá byla umístěna tři roky.

Opatrovník nezletilé ve svém vyjádření k oběma odvoláním uvedl, že paní M [REDAKCE] K [REDAKCE] není zákonným zástupcem nezletilé, proto není k podání odvolání oprávněna a pokud jde o odvolání Dětského diagnostického ústavu v [REDAKCE], ztotožnil se s jeho argumentací s tím, že nezletilá by neměla být svěřena do jeho péče na dobu tří let, když s ohledem na nepříznivou sociální situaci nezletilé od jejího útlého věku se jevilo nejvhodnější její umístění v tomto zařízení, aby nezletilá byla v průběhu dvou měsíců odborně psychologicky vyšetřena a na základě tohoto vyšetření by Dětský diagnostický ústav doporučil nejvhodnější typ zařízení pro výkon ústavní výchovy.

Pokud jde o odvolání paní M [REDAKCE] K [REDAKCE], ta byla účastníkem pouze řízení o svěřeni nezletilé do její pěstounské péče, a jelikož řízení o tomto návrhu bylo pravomocně zastaveno (výrok III rozsudku soudu prvního stupně), neboť paní M [REDAKCE] K [REDAKCE] proti tomuto výroku rozsudku soudu prvního stupně odvolání nepodala, není osobou oprávněnou k podání odvolání proti dalším výrokům rozsudku soudu prvního stupně, neboť není zákonnou zástupkyní nezletilé A [REDAKCE]. Odvolání paní M [REDAKCE] K [REDAKCE] proto odvolací soud podle § 218 písm. b) o.s.ř. odmítl.

Odvolací soud se tak věcně zabýval jen odvoláním Diagnostického ústavu v [REDAKCE], přičemž kromě tohoto zařízení proti výroku I rozsudku soudu prvního stupně žádný ze zákonných zástupců nezletilé A [REDAKCE] ani opatrovník nezletilé odvolání nepodali, tudíž tento výrok v části, v níž bylo rozhodnuto o nařízení ústavní výchovy nezletilé, nabyl právní moci a předmětem přezkumu odvolacím soudem tak byla pouze část výroku, v jakém zařízení má být ústavní výchova nezletilé vykonávána, neboť do této části výroku rozsudku soudu prvního stupně Dětský diagnostický ústav v [REDAKCE], do jehož péče nezletilá byla svěřena, byl dle názoru odvolacího soudu oprávněn podat odvolání.

Povinnost soudu v rozhodnutí, kterým nařizuje ústavní výchovu, označit zařízení, do kterého má být dítě umístěno, je stanovena v § 971 odst. 4 věta první o. z., přičemž soud prvního stupně z tohoto důvodu také podle § 7 odst. 1 ZŘS rozhodl o přibrání Dětského diagnostického ústavu v [REDAKCE] jako účastníka řízení. Tomuto postupu soudu prvního stupně nelze cokoli vytknout, když i zařízení, v němž nezletilé dítě vykonává ústavní výchovu, je jedním ze subjektů, o jehož právech nebo povinnostech se v řízení jedná, ale dle názoru odvolacího soudu zařízení, v němž má být ústavní výchova dítěte vykonávána, není nutno do řízení přibírat jako účastníka řízení usnesením. Tato otázka s ohledem na novost právní úpravy (občanský zákoník č. 89/2012 Sb. nabyt účinnosti od 1. 1. 2014) není dosud v judikatuře soudů řešena, ale dle názoru odvolacího soudu na zařízení, v nichž je vykonávána ústavní výchova, nelze nahlížet jako na ostatní účastníky řízení, o jejichž právech nebo povinnost má být v řízení jednáno a jejichž účastenství, s výjimkou navrhovatele, jehož

účastenství se zakládá procesním způsobem (podáním návrhu na zahájení řízení), vyplývá z hmotného práva. Konkrétní zařízení, v němž má být ústavní výchova dítěte vykonávána, soud určuje až v rozhodnutí o nařízení ústavní výchovy, přičemž před vydáním rozhodnutí musí zvážit, které zařízení je v konkrétním případě pro výkon ústavní výchovy nejvhodnější, když přichází v úvahu řada zařízení zřízených za účelem zajišťování ústavní výchovy a soud také nepřibírá do řízení usnesením všechna v úvahu přicházející zařízení pro výkon ústavní výchovy, ale konkrétní zařízení určí až rozsudkem, jímž je ústavní výchova nařízena, takže před vydáním rozsudku se žádné z těchto zařízení neúčastní řízení jako jeho účastník.

I když dle názoru odvolací soudu zařízení, v němž má být ústavní výchova vykonávána, není klasickým účastníkem nesporného řízení, je nutno na něj pohlížet jako na účastníka řízení *sui generis*, kdy sice není oprávněno podat odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně o nařízení ústavní výchovy, ani pokud jde o stanovení doby, na kterou se ústavní výchova nařizuje, ale je nutno mu přiznat postavení účastníka řízení v tom směru, aby mohlo namítat, že není v konkrétním případě z nejrůznějších důvodů vhodným zařízením pro realizaci výkonu ústavní výchovy.

Právě o takovou situaci se jedná v případě Dětského diagnostického ústavu v ■■■■■, proto odvolací soud dospěl k závěru, že odvolání bylo podáno oprávněnou osobou. Odvolání Dětského diagnostického ústavu v ■■■■■ odvolací soud shledal důvodné.

Podle § 971 odst. 4 o. z. v rozhodnutí, kterým nařizuje ústavní výchovu, soud označí zařízení, do kterého má být dítě umístěno. Přitom přihlédne k zájmům dítěte a k vyjádření orgánů sociálně-právní ochrany dětí. Soud dbá na umístění dítěte co nejbližší bydliště rodičů nebo jiných osob dítěti blízkých. To platí i tehdy, rozhoduje-li soud o přemístění dítěte do jiného zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy.

Podle § 5 odst. 1 zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, diagnostický ústav přijímá děti s nařízeným předběžným opatřením, nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou; děti s uloženou ochrannou výchovou také na základě výsledků komplexního vyšetření, zdravotního stavu dětí a volné kapacity jednotlivých zařízení umísťuje do dětských domovů se školou nebo výchovných ústavů. Podle § 5 odst. 6 tohoto zákona do diagnostického ústavu se dítě umísťuje na dobu zpravidla nepřesahující osm týdnů.

S ohledem na účel, pro který jsou diagnostické ústavy zřízeny, odvolací soud neshledal vhodné, aby nezletilá A■■■■■, u níž pravomocným rozsudkem soudu prvního stupně byla ústavní výchova nařízena až na dobu tří let, takže nelze vyloučit, že ústavní výchova bude realizována dlouhodobě, ji vykonávala v Dětském diagnostickém ústavu v ■■■■■.

Odvolací soud se tak zabýval otázkou, jaké zařízení je pro výkon ústavní výchovy nezletilé A■■■■■ nejvhodnější, přičemž Dětský diagnostický ústav v ■■■■■ na základě komplexního posouzení nezletilé navrhl umístit ji do zařízení typu dětského domova a konkrétně doporučil Dětský domov ■■■■■ s tím, že svěřením nezletilé do jeho péče bylo s tímto zařízením předběžně projednáno a nezletilá by byla umístěna v pobočce v ■■■■■, které není příliš vzdálené od bydliště matky nezletilé. K tomuto návrhu se připojil i opatrovník nezletilé.

Ačkoliv v úvahu přicházelo i umístění nezletilé do Dětského domova Karlovy Vary a Ostrov, který se nachází nejbližší k bydlišti matky nezletilé, umístění nezletilé A [redacted] do tohoto zařízení Dětský diagnostický ústav v [redacted] s ohledem na osobnost nezletilé nedoporučil, a to z hlediska osobnostního profilu dětí umístěných v tomto zařízení. S tímto názorem se odvolací soud ztotožnil, neboť ze závěrečné komplexní diagnostické zprávy nezletilé A [redacted] zpracované Dětským diagnostickým ústavem v [redacted] bylo zjištěno, že rozumové schopnosti nezletilé se pohybují v pásmu hraničním s mentální retardací, je částečně výchovně zanedbaná, když má i problém s udržováním tělesné čistoty a dodržováním hygienických pravidel, je sociálně nezralá, je problematické i její postavení v kolektivu, její navazování kontaktů, kdy její mentální úroveň je bariérou rozvoje vrstevnických vztahů a hlavním cílem v jejím zapojení do kolektivu je aktivizace a pozdvižení sebehodnocení. Schopnost shodnout se s ostatními a spolupracovat závisí na složení podskupiny – v postojích nezletilé A [redacted] k ostatním a toleranci okolí vůči jejím zvláštnostem. Vzhledem k potřebě klidného a stabilního zázemí, citové saturace a stálé podpory je potřeba nezletilé vytvořit zázemí pro další bezpečný vývoj, k čemuž je právě vhodné zařízení Dětského domova [redacted] [redacted], kdy dětský domov i základní škola jsou umístěny v rámci menšího sídla, čímž bude usnadněna orientaci i docházení nezletilé do školy. Nezletilá má sice pozitivní vztah s matkou, jde ale o idealizaci matky, když od umístění nezletilé v Dětském diagnostickém ústavu v [redacted] dne 23. června 2014 matka nezletilé až do 4. září 2014 pouze jedenkrát telefonovala a častěji telefonovala až v posledním období po nařízení jednání odvolacím soudem. Umístění do zařízení přímo v [redacted] není proto i z tohoto hlediska prospěšné, neboť těsná blízkost bydliště matky v případě reálného nezájmu může být pro nezletilou frustrující a vést k nepromyšlenému jednání, navíc Dětský domov v [redacted] [redacted] je v případě reálného zájmu matky o nezletilou v dosahu bydliště matky.

Z výše uvedených důvodů odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně v napadeném výroku I podle § 220 odst. 1 písm. b) o.s.ř. změnil tak, že nezletilá A [redacted] bude pro výkon ústavní výchovy nařízené až na dobu tří let umístěna v Dětském domově [redacted] [redacted].

S ohledem na změnu rozsudku soudu prvního stupně odvolací soud rozhodl nejen o nákladech řízení před soudem prvního stupně, ale i o nákladech odvolacího řízení (§ 224 odst. 2 o.s.ř.), přičemž o těchto nákladech rozhodl v souladu s ust. § 23 ZŘS, podle něhož bylo-li možné zahájit řízení i bez návrhu, nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení podle výsledku řízení.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku není dovolání přípustné.

V Plzni dne 7. 10. 2014

Mgr. Jiří Levý, v.r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:
Ludmila Velková
v.z. Iveta Černá